

Koeien aan de aspirine

Stijgend gebruik van pijnstillers en ontstekingsremmers bevordert genezingsproces zieke koeien

De aandacht voor bestrijding van pijn bij runderen neemt de laatste jaren toe. De middelen hebben een pijnstillend effect, remmen ontstekingen en in sommige gevallen ook koorts. In combinatie met behandeling bevorderen pijnstillers duidelijk het herstel.

Palliatieve zorgen, zorgen die pijn bij koeien verzachten, misschien vinden ze ooit ingang in de veehouderij. Eén ding is zeker, de trend naar meer en actievere pijnbestrijding bij melkkoeien en dieren in het algemeen zet door. Dierenarts en rundveespecialist Jon Huxley van de universiteit in het Britse Nottingham ziet het gebruik van pijnstillers de komende tijd nog verder toenemen. 'Consumenten zijn zich steeds meer bewust van welzijn en de manier van veehouden', haalt de wetenschapper een groot dilemma aan. 'De maatschappij accepteert niet langer dat dieren pijn lijden.'

Kosten-batenanalyse nodig

Ruim zeshonderd Engelse dierenartsen zijn afgelopen maanden bevraagd op het gebruik van pijnstillers en ontstekingsremmers in de rundveehouderij. John Huxley analyseerde de resultaten. 'In theorie is er naar mijn mening wel nood aan een hoger gebruik van pijnstillers en ontstekingsremmers.' Tegelijk plaatst de wetenschapper de kostprijs als belangrijke kanttekening. 'Kostenbeheersing is voor de producenten een belangrijk item. Veehouders zijn prijsgevoelig als het over het gebruik van pijnstillers gaat.'

Toch pleit de onderzoeker voor een kosten-batenanalyse. 'Ontstekingsremmers en pijnstillers zijn duur in gebruik. En naar de veehouder toe moet je ook de kosten kunnen verantwoorden. Het zou goed kunnen dat een investering van 25 euro in pijnstillers al snel 50 euro voordeel oplevert. Want zeker op mastitis en kreupelheid denk ik dat pijnstillers een positieve invloed hebben. Maar daar

hebben we nu geen zicht op.' De kosten in kaart brengen kan eenvoudig, de baten registreren is andere koek. 'De invloed van mastitis en kreupelheid op de melkproductie hebben we nu bijna in kaart gebracht. Maar de invloed van pijnstillers en ontstekingsremmers gaat veel verder dan dat.'

Een van de moeilijkheden in het traject naar meer en actievere pijnbestrijding is het herkennen en kwantificeren van pijn bij melkkoeien. 'Het staat vast dat koeien en andere dieren pijn slecht tonen, maar voor het geoefende oog is het lijdende dier goed herkenbaar', stelt Jan Hulsen, dierenarts en werkzaam voor Vetvice in Nederland.

Sommige pijn is heel duidelijk, zoals bij klauwproblemen of een beschadigde hoorn. Andere vormen van pijn kun je moeilijker herkennen, zoals bij mastitis. Pijn herkennen is vooral een kwestie van je eigen koeien goed kennen. Dieren die pijn tonen, waren vroeger meteen prooi voor roofdieren. Koeien zijn dus op het niet vertonen van pijnsignalen geselecteerd. Die selectie speelt niet in hun voordeel.'

Meer Europees onderzoek

De bevraging onder dierenartsen kent na Engeland inmiddels navolging in diverse Europese landen, waaronder Nederland en België. Samen met collega-onderzoeker Becky Whay analyseerde Jon Huxley de Britse resultaten. 'Onze bedoeling is vooral om na te gaan hoe frequent dierenartsen pijnstillers en ontstekingsremmers toepassen, niet om het gebruik ter discussie te stellen.' Ruim 75 procent van de ondervraagde dierenartsen gaf aan regelmatig van de

middelen gebruik te maken. 'Doorslaggevend voor het wel of niet gebruiken van pijnstillende middelen is de perceptie door de dierenarts van de pijn van het dier. Het zou vanzelfsprekend veel makkelijker zijn als we pijn ook echt kunnen meten.'

De studie leverde meer bijzondere conclusies, refereert Huxley aan de samenvatting van de enquête. 'We zien een lichte variatie als we toepassing door oudere en jongere dierenartsen vergelijken. Dierenartsen die recenter afstudeerden, lijken meer om te gaan met pijnbestrijdingsmiddelen.' De dierenarts roept weliswaar op om voorzichtig te zijn met deze conclusie. 'Vrouwelijke dierenartsen lijken meer bezig te zijn met verlossing van pijn. De jongere generatie dierenartsen bevat meer vrouwelijke kandidaten. Ons vermoeden is dat de invloed van de leeftijd op pijnbestrijding ondergeschikt is aan het geslacht.'

Ontsteking remt, pijn stilt

Het pijnstillend effect ligt vooral in ontstekingsremming. Vandaar dat beide namen vaak door elkaar worden gebruikt. Pijnstillers of ontstekingsremmers gaan bovendien in sommige gevallen ook gepaard met een koortsverlagend resultaat. Winand Kissels, directeur van Boehringer Ingelheim in Nederland, waarschuwt voor verwarring. 'Als je over de bestrijding van pijn praat, loop je het risico dat je aan de oorzaak voorbijgaat. Alleen koorts behandelen kan misschien snel resultaat geven, maar daarom is de oorzaak niet weg. Ontsteking veroorzaakt zwelling, pijn en soms koorts. Door de oorzaak aan te pakken tegelijk met een ontstekingsremmer worden de ontsteking, de zwelling, de pijn en de koorts sneller en effectiever bestreden.' Bekende voorbeelden uit de diergeneeskundige markt zijn de NSAID's of niet-steroïdale ontstekingsremmende geneesmiddelen. 'Die zijn het meest ge-

bruikt naast de oudere corticosteroïden', geeft Winand Kissels aan. De recentere generatie ontstekingsremmers boogt op een langere werking van drie dagen. 'Bij gebruik moet je de vraag stellen: wat wil ik bereiken? De pijnstiller moet passen in de totale behandeling.'

Afzien van pijnstillergebruik vanwege de kosten raadt Kissels af. 'Het is al duur om de dierenarts op het erf te laten komen als een dier ziek is. Dan maakt de pijnbestrijding amper een verschil in de kostprijs uit. De dieren herstellen trouwens ook veel sneller: ze gaan makkelijker eten, zijn sneller in beweging.'

Pijnstillers leveren zonder meer een heilzaam effect bij koeien, stelt Jan Hulsen. 'In de praktijk wordt dat nogal onderschat.' Jan Hulsen bemoedigt daarmee niet een massaal gebruik. 'Maar zeker bij klauwaandoeningen of bijvoorbeeld een uierontsteking werken ze herstelbevorderend. Een zieke koe knapt sneller op en gaat weer door met voer opnemen. Pijnstillers verdienen absoluut een plaats in de veehouderij.'

Maar kan een pijnstiller, een koorts- en ontstekingsremmer, niet ook de symptomen van de ziekte maskeren? 'Met een dergelijke conclusie moeten we altijd erg voorzichtig omspringen', gaat Huxley stellig verder. Koortswerende middelen halen de hoge temperatuur van het zieke rund naar beneden, terwijl koortsdaling ook een teken van genezing kan zijn.

'Er moet weliswaar kans zijn om een accurate diagnose te stellen, maar tegelijk moeten we pijnstilling goed overwegen. Welk niveau van pijn zouden wij aanvaarden? Het afraden van pijnstillers omdat bijvoorbeeld een kreupele melkkoek zichzelf zou overbelasten wijst Huxley af. 'Bij een kreupele koe kunnen we even goed de bewegingsruimte beperken door huisvesting in een kleiner hok. Dat betekent niet dat we tegelijkertijd niets aan pijnbestrijding hoeven doen.'

Pijnstillers steeds vaker toegepast bij totale behandeling

Annelies Debergh